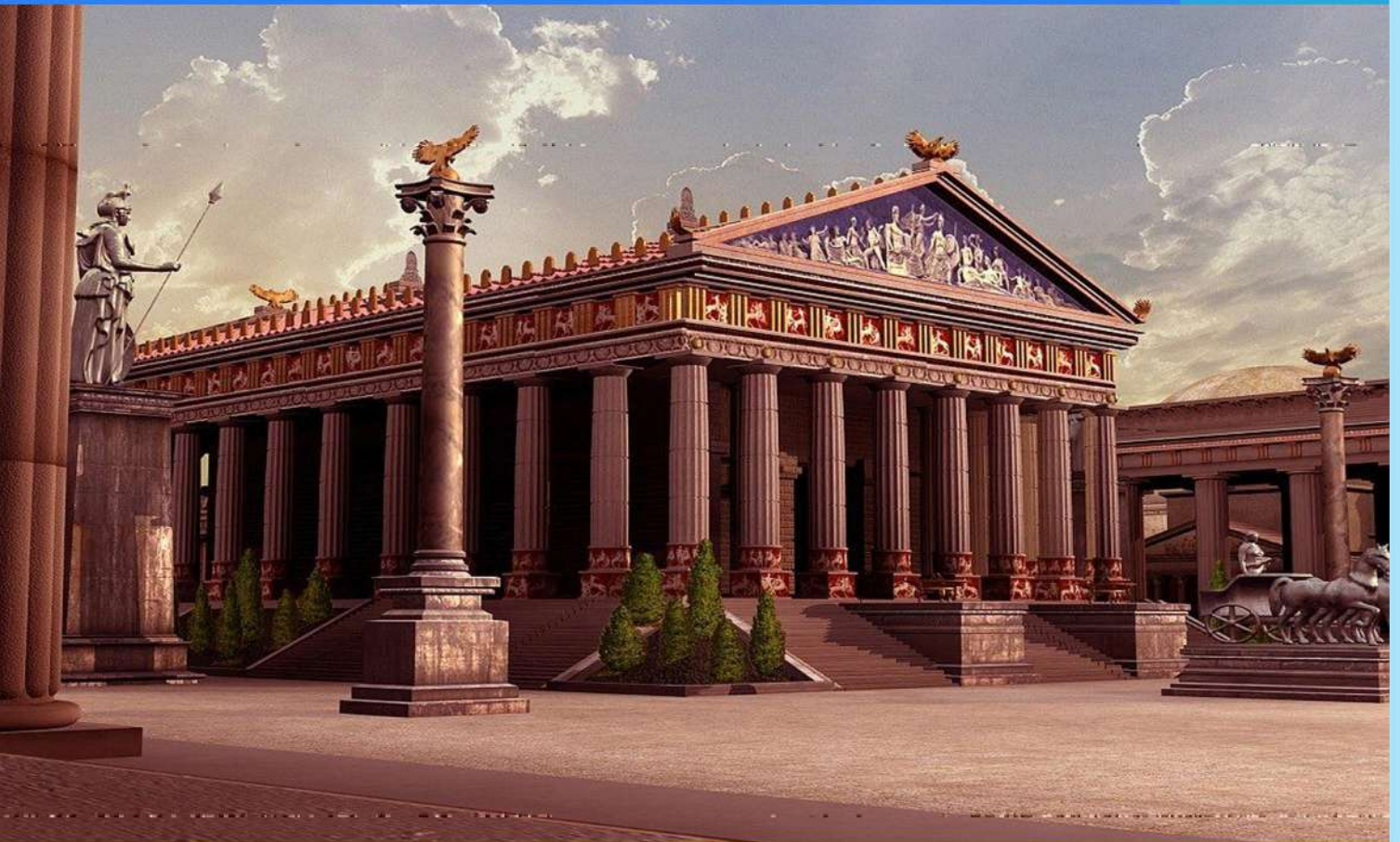

ВІСНИК НАУКИ

ВИПУСК № 25

Міжнародний науковий журнал

journal.science-bulletin.org

Рига, Латвія 2021

ISSN 0236-4115

Міжнародний науковий журнал

«ВІСНИК НАУКИ»

№ 25

(щомісячний / щотижневий науковий журнал)

В журналі висвітлюються актуальні теоретичні та практичні проблеми розвитку науки, територій та суспільства. Представлені наукові досягнення вчених, викладачів, фахівців-практиків, аспірантів, здобувачів, магістрантів та студентів науково-теоретичного, проблемного або науково-практичного характеру.

Призначено для викладачів, аспірантів та студентів, для всіх, хто займається науковими дослідженнями в області інноваційного розвитку науки, територій та суспільства.

Статті, що надходять до редакції, рецензуються, публікуються в авторській редакції.

Автори несуть відповідальність за зміст статей, за достовірність наведених у статті фактів, цитат, статистичних та інших даних, імен, назв та інших відомостей, а також за дотримання законів про інтелектуальну власність.

Думка редакції може не збігатися з думкою авторів матеріалів.

Головний редактор журналу:

РАССКАЗОВА ЛЮБОВ ФЕДОРІВНА

Головний редактор: Рассказова Любовь Федорівна

Адреса видавця (редакції): Рига, Латвія

Операційний офіс: Одеса, Україна

<https://journal.science-bulletin.org/home>

ISSN 0236-4115

Дата виходу в світ:

23.05.2021 р.

Періодичне

електронне наукове видання

ЗМІСТ (CONTENT)

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ (HUMANITARIAN SCIENCE)

- 1. Градко Вікторія Володимирівна, Нестеренко Ольга Олександрівна**
ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНИХ КОДІВ У КИТАЙСЬКОМОВНІЙ РЕКЛАМІ КОСМЕТИКИ.....4-13
- 2. Кашуба Оксана Мирославівна, Бакаляр Тетяна-Адріана Ярославівна**
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНІХ ТА МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ..... 14-22
- 3. Ковальчук Ярослав Олександрович**
НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ ІМУНІТЕТУ ПІДЛІТКІВ..... 23-26
- 4. Савчинська Наталія Степанівна**
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ 27-37

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ (ECONOMIC SCIENCE)

- 5. Кондратюк Юлія Юрївна**
УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМ КАПІТАЛОМ..... 38-49

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ (HUMANITARIAN SCIENCE)

УДК 811.581

Градко Вікторія Володимирівна

студентка кафедри мов і літератур

Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

Інститут філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна)

Науковий керівник:

Нестеренко Ольга Олександрівна

кандидат філологічних наук

асистент кафедри мов і літератур

Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна)

**ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНИХ КОДІВ
У КИТАЙСЬКОМОВНІЙ РЕКЛАМІ КОСМЕТИКИ**

***Анотація:** у роботі висвітлено одну із форм фонові інформації реклами – культурні коди. Зважаючи на специфіку китайськомовної реклами косметики «закодована» інформації розглядається з точки зору кольорів, чисел та традиційного письма.*

***Ключові слова:** культурний код, реклама, китайськомовна реклама косметики, кольори, числа, традиційне письмо.*

Реклама вже давно стала невід'ємною частиною культури будь-якого народу, адже у характерний спосіб відображає певні явища, що притаманні лише йому. Поняття культурного коду в контексті рекламного дискурсу розглядається

як його складовий елемент, що відіграє одне із ключових значень. Використання культурних кодів у рекламі на вербальному та невербальному рівнях зумовлює її успіх, оскільки саме завдяки «закодованій» інформації досягається близький контакт із цільовою аудиторією [1, с. 1].

Тлумачення терміну «культурний код» є досить неоднозначним, адже залежить від світобачення народу, до якого воно застосовується. З точки зору сфери реклами О.Т. Гаспарян трактує культурний код «як свого роду культурну матрицю (структуру, що визначає індивідуальну та групову поведінку в рамках культурного простору – як локального, так і глобального), яка, з одного боку, визначає своєрідність сучасного рекламного дискурсу та його роль у формуванні масової культури, а з іншої – показує процес трансформації та перекодування усталених культурних концептів. У результаті відбувається поступова зміна стереотипів масової свідомості та сприйняття інформації в рамках медіадискурсу» [2, с. 57]. Простіше кажучи, культурний код – це інформація, закодована у певній формі, що дозволяє ідентифікувати народ.

Оскільки процес кодування інформації про націю відбувається протягом усього її існування, явище культурного коду можна вважати гнучким, адже певні історичні зміни, так чи інакше, накладають відбиток на усі сфери життя народу. Особливо помітно ці зміни транслуються у рекламній сфері. Причиною тому є націленість реклами на досягнення максимального її розуміння та сприйняття аудиторією, а для цього необхідно керуватись лише актуальною кодовою інформацією [3].

Китай є досить традиційною державою, культура якої сягає глибоко в історію. У результаті цього культурні коди китайської нації беруть початок ще з сивої давнини. Для китайців, які суворо дотримуються усталених правил та канонів і є відданими своїй ідеології, інформація, закладена в культурному коді, несе певне пояснювальне значення [4]. Світобачення китайського народу кардинально відрізняється, наприклад, від світобачення українців. Через відмінну систему цінностей, китайці зовсім інакше сприймають світ. Саме тому,

культурні коди в контексті китайськомовної реклами не матимуть жодного значення у контексті реклами іншої країни [5].

Досліджуючи китайські культурні коди в рамках реклами косметики, ми виокремили такі їх групи: кольори, числа, традиційне письмо.

Перш ніж описувати культурні коди китайськомовної реклами косметики, закладені у кольори, хочемо зазначити, що колір для китайців має сакральне значення. Через призму кольору проявляється своєрідне бачення світу китайського народу, його ідеологія та принципи. Кожен колір у Китаї наділений певним значенням, що відтворює уявлення китайців про світ та життя в цілому. Наприклад, у кольори вкладають розуміння сторін світу: чорний означає північ, червоний – південь, білий знаменує захід, зелений – схід, а жовтий колір тлумачиться як центр, тобто, у розумінні самих китайців, Китай. Окрім того, кожен колір має ще й певне смислове навантаження [6].

Відтак, червоний колір у розумінні китайського народу – це щастя, успіх, процвітання, радість, удача і багатство. Окрім того, у міфології Китаю червоний пов'язується із птахом Феніксом, якого ототожнюють із поняттями мудрості й краси [6]. Не дивно, що у контексті китайськомовної реклами косметики цей колір використовується досить активно: може слугувати фоном рекламного повідомлення, реалізується фрагментарно, тобто у якості деталей (червоні написи (див. Рисунок 1), елементи декору (див. Рисунок 2) та ін.) та через кольорове оформлення косметичних засобів. Отже, у контексті китайськомовної реклами косметики червоний використовують для підкреслення ефективності певного засобу чи представленого бренду в цілому.

Рисунок 1

Рисунок 2

Не менш важливим за значимістю є жовтий колір, що уособлює саму Піднебесну. Для китайців тривалий час жовтий символізував імператорську владу, стабільність, успішність, благородність. Однак не можна оминати увагою і той факт, що з часом у свідомості китайців відбулося певне перекодування цього кольору, на що безпосередньо повпливав процес вестернізації та пов'язані з ним американські комікси про «жовтого хлопчика». На сучасному етапі жовтий колір у змі часто асоціюється з вульгарністю та розбещеністю [7]. Саме через це прикладів використання жовтого в рекламі косметики не багато, і він зустрічається радше як виняток.

Зовсім інше ставлення у китайського народу до золотого кольору, який зберіг своє традиційне значення. У цьому кольорі закодовано інформацію про багатство, достаток, щастя [7]. Доволі часто золотавий використовується у поєднанні з червоним. Таке злиття кольорів сприймається свідомістю китайців як «вищий» рівень життя, адже раніше комбінація червоного та золотого була символом імператорської родини [6]. Зважаючи на це, у рекламі косметики золотий колір використовують з обережністю, адже колір може викликати у потенційних покупців ілюзію того, що рекламований товар надто дорогий. Не дивлячись на це, прикладів із золотим достатньо (див. Рисунок 3 та Рисунок 4).

Рисунок 3

Рисунок 4

Практично повна відсутність використання білого кольору в контексті китайськомовної реклами косметики обумовлюється тим, що цей колір є досить суперечливим і асоціюється у жителів Піднебесної зі старістю, смертю та сумом. Водночас із цим, білий нерідко уособлює чистоту [7]. Проте така неоднозначна сутність трактувань, закладених у білий колір, дещо стримує межі його використання у рекламній сфері. Винятком може бути реклама очищувальних чи відбілювальних засобів, де білий виконує функцію фону.

Цікавим фактом стосовно синього та блакитного кольорів є те, що у давньокитайській культурі їх не існувало, існував лише синьо-зелений. Це, насамперед, зумовлювалось ототожненням цих кольорів із зеленим, який, у свою чергу, носив значення молодості та зародження нового життя [6]. Це ж значення збереглося і до сьогодні. Наразі, зважаючи на результати дослідження, найрозповсюдженішими кольорами китайськомовної реклами косметики є блакитний та зелений. Пояснюється це однозначним трактуванням цих кольорів та позитивним сприйняттям їх китайцями. Найчастіше синій та блакитний кольори зустрічаються у контексті реклами омолоджувальних засобів, косметики для молодої шкіри або ж у контексті реклами зволожувальних засобів, оскільки синій і блакитний кольори пов'язуються ще і з водною стихією. Зелений же колір зустрічається переважно в рекламі натуральної чи органічної косметики. Наприклад, див. Рисунок 5, 6, 7.

Рисунок 5

Рисунок 6

Рисунок 7

Іншим видом культурних кодів, що не так часто, та все ж застосовуються у сфері реклами, є числа. Явище нумерології, що полягає у розшифруванні значень чисел, є досить розповсюдженим у всьому світі. Проте не буде помилкою сказати, що походить воно саме від давньої китайської культури. У розумінні китайців, усі цифри до десяти наділені позитивною та негативною енергією. Цю енергію спрямовують два начала – 阴 [yīn] жіноче та 阳 [yáng] чоловіче. Жіночому началу підвладні парні цифри, а чоловічому – непарні. Розглянемо тлумачення цифр на прикладах китайськомовної реклами. Хоча й використання цього культурного коду не є надто розповсюдженим у рекламі косметики, ми все ж виокремили певну групу друкованої (та відеореклами) реклами, де реалізовано культурний код у формі цифри. Наприклад, цифра 8, яка для китайського народу є втіленням усіх найкращих земних благ, у контексті реклами косметичного засобу від зморшок апелює до його дієвості: 8大部位抗皱紧致 [bā dà bùwèi kàngzhòu jǐn zhì] 8 основних елементів, що розгладжують та зміцнюють [шкіру]. Таке ж значення цифра 8 несе і в іншому прикладі: 8天肌肤犹如新生 [bā tiān jīfū yóurú xīnshēng] відродження шкіри за 8 днів. У рекламному тексті шампуню для волосся використано цифру 7, що за уявленнями китайців є символом закінченого планетного циклу: 7植精华 [qī zhí jīnghuá] 7 рослинних

екстрактів. У контексті даної реклами цифра 7 символізує довершеність рецептури косметичного засобу. Цифра 4, що має різко негативне тлумачення у китайській культурі та співзвучна зі словом смерть 死 [sǐ], у контексті реклами серії засобів догляду за обличчям має зовсім інше значення: 4维滋养 [sì wéi zīyǎng] 4-вимірне живлення [шкіри]. Жодної негативної конотації цифра 4 у даному випадку не несе, оскільки стосується етапів догляду за шкірою. Наступна цифра, що періодично зустрічається у контексті китайськомовної реклами косметики – цифра 5. У китайській культурі вона відіграє одне з основоположних значень, оскільки тлумачиться як «розвиток» та «зміни». Однак у наступному рекламному повідомленні первісне значення цієї цифри втрачається, адже вона використовується в якості часового показника: 5分钟见证眼部肌肤改变 [wǔ fēnzhōng jiànzhèng yǎn bù jīfū gǎibiàn] стань свідком змін шкіри під очима за 5 хвилин. Схожа ситуація прослідковується і в наступному прикладі: 一分钟提升水分 [wū yī fēnzhōng tíshēng shuǐfèn] збільште рівень вологи за 1 хвилину. Цифра 1, у яку закладається поняття першопочатку та центру Землі, у контексті даної реклами втрачає своє первісне значення. До переліку цифр, що не були представлені у рекламі косметичних засобів, входять: 2, 3, 6, 9. Кожна із цих цифр, як і решта, містить певне значення: 2 – символ об'єднання та продовження життя; 3 – одне зі священних цифр Китаю, що символізує святу трійцю в усіх її проявах; 6 – рівновага та стабільність; 9 – остання цифра системи, що має значення «довголіття».

Не дивлячись на те, що числа завжди відігравали для китайців важливу роль, у контексті суто реклами косметики важливість цифр не сприяла їх поширенню. Очевидно, це пов'язано зі стрімким розвитком рекламної сфери та націленості її не на традиції, а, перш за все, на реалізацію товару.

Однак зв'язок із традиціями рекламна сфера все ж не втрачає. Це проявляється у відтворенні традиційного варіанту письма, а також вертикального письма в деяких рекламних текстах. Давнє китайське письмо відрізняється від сучасного складністю написання ієрогліфів, вертикальне ж

характеризується написанням ієрогліфів у стовпчик, справа наліво. У традиційне й вертикальне письмо закладено інформацію про непорушний зв'язок китайської нації з її традиціями. Наразі воно використовується рідко, за винятком випадків, коли є необхідність відтворити традиційну атмосферу. Наприклад, див. Рисунок 8.

Рисунок 8

Отже, провівши комплексний аналіз китайськомовної реклами косметики на наявність у ній культурних кодів, можемо стверджувати, що у Китаї, попри його динамічний розвиток, зберігається міцний зв'язок із традиціями. Це простежується у символічному використанні кольорів, певних цифр та, власне, елементів традиційності. Для китайського народу інформація, закладена в культурні коди, має вагоме значення і сприймається ними на підсвідомому рівні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Иванова А.П., Ягодкина М.В. Культурные коды в современной рекламе. Ученые записки Новгородского государственного университета имени Ярослава Мудрого, 2020. № 8 (33). С. 1-4.

Гаспарян О.Т. Культурный код как инструмент реализации интенции продажи в современной рекламе. Мир русского слова. 2015. № 4. С. 56-61.

Leeds-Hurwitz W. Semiotics and communication: Signs, codes, cultures. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates, 1993. 226 p.

Lin C. Cultural Values Reflected in Chinese and American Television Advertising. Journal of Advertising, 2001. № 30(4). P. 83-94.

王小密. 论中国传统文化元素的运用对中国广告设计的现实, 意义 / 王小密 // 技术学院, 2009. № 10. 315页.

Значення кольорів у китайській культурі URL:
<http://ukrainian.cri.cn/848/2016/04/08/2s43519.htm>

Ісакова І. Семантика кольорів у китайській лінгвокультурі на основі фразеологізмів. Філологічний дискурс. Хмельницький, 2018. Вип. 8. С. 149-157.

Hradko Viktoriia Volodymyrivna

Student of Department of Languages and Literatures
of the Far East and South-East Asia

Institute of Philology

Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine)

Scientific advisor:

Nesterenko Olha Oleksandrivna

Candidate of Philology

Assistant of Department of Languages and Literatures
of the Far East and South-East Asia

Institute of Philology

Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine)

**USING OF CULTURAL CODES
IN CHINESE-LANGUAGE COSMETICS ADVERTISING**

***Abstract:** in this work is covered one of the forms of background information of advertising - cultural codes. According to the specifics of Chinese-language cosmetics advertising, "coded" information is considered in terms of colors, numbers and traditional writing.*

***Keywords:** cultural code, advertising, Chinese-language cosmetics advertising, colors, numbers, traditional writing.*

УДК 727.012

Кашуба Оксана Мирославівна

асистент кафедри архітектурного проектування

ORCID: 0000-0003-1181-5320

Національний університет «Львівська політехніка»

(Львів, Україна)

Бакаляр Тетяна-Адріана Ярославівна

студентка кафедри архітектурного проектування

ORCID: 0000-0002-1006-2833

Національний університет «Львівська політехніка»

(Львів, Україна)

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНІХ ТА МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ

***Анотація:** у статті розглядається формування архітектури мистецьких шкіл з огляду на вплив мистецтва на особистість дитини. Розглянуто досвід проектування зарубіжних і вітчизняних мистецьких шкіл. Запропоновано їх класифікація за видами мистецтва. Сформульовано загальні вимоги та рекомендації для проектування художніх та мистецьких шкіл, їх розташування у структурі населених пунктів.*

***Ключові слова:** мистецька школа, простір художньої школи, види образотворчого мистецтва, трансформація просторів*

Мистецтво має унікальні можливості впливу на людину. Воно впливає і формує емоційну сторону свідомості, естетичні ідеали особистості, розвиває духовні та різнобічні інтереси, позитивне ставлення до світу загалом.

З-поміж інших видів мистецтва образотворче є унікальним у вирішенні завдань як художнього так і особистісного розвитку, громадського і духовного

становлення підростаючого покоління. Це зумовлено не тільки природою сприймання образотворчого мистецтва, а й тим, що вже в ранньому віці образотворча діяльність стає одною з найдоступніших і емоційно-захоплюючих форм творчості дитини. Беззаперечним є той факт, що діти, які закінчивши художню школу чи студію і не займаються мистецтвом професійно, на все життя зберігають любов до нього і малюють як кажуть “для душі”. Вони стають активними пропагандистами образотворчого мистецтва і в міру можливостей вносять елементи творчості в навчання або в роботу за фахом.

В умовах модернізації системи освіти, в українських школах збільшується інтерес до створення креативних просторів, які розширюють коло навичок і знань дитини. Сучасні умови освіти вимагають створення необхідного архітектурного початкового простору, для прояву мистецьких здібностей підростаючого покоління.

Результат аналізу діючих шкіл мистецтв України дозволив згрупувати їх у дві групи:

- збудовані в час Радянського Союзу, як центри творчості, де об'єднані приміщення для навчання різним видам мистецтв;
- пристосовані будівлі під потреби мистецьких шкіл певного спрямування.

Останній тип шкіл при пристосуванні зазнавав певного перепланування, що давало не достатній функціональний комфорт навчання, спілкування та створення атмосфери творчого натхнення.

Попри всі ці недоліки такі заклади існують і до сьогодні. За час незалежної України не було створено нових мистецьких шкіл за сучасними вимогами для конкретного виду мистецтва. Варто зазначити, що сучасне мистецтво стає більш синергетичне, тобто різні види мистецтва впливають один на одного творючи симбіоз видів і симбіоз з комп'ютерними технологіями до яких сучасні діти мають велике зацікавлення. На сьогодні відчувається недостатність не тільки загальноосвітніх шкіл, а й закладів позашкільної освіти

(мистецьких шкіл, гуртків чи центрів творчості). Навіть у ДБН «Освітні заклади» 2018 року не виділена така група будівель і не визначені вимоги до них. [5]

Аналіз системи мистецьких шкіл дозволив провести класифікацію мистецьких шкіл за видами мистецтв: музичні (хорові та інструментальні), образотворчі (академічного спрямування та прикладного), хореографічні (балетні та танцювальні), театральні, циркові та комп'ютерні (дизайн та анімація) та такі, які поєднують декілька видів мистецтв. Достатньо складним є питання вибору критерію класифікації (яка може бути і по місткості закладу і по розміщенню по відношенню до планувальної структури міста). Можна розглядати мистецькі школи в яких можуть поєднуватись близькі види мистецтв, чи ті які доповнюють один одного. Наприклад: поєднувати театральне мистецтво з музичним або/ і танцювальним мистецтвом; образотворче з комп'ютерним дизайном чи анімацією. У сучасній освітній системі мистецтв існують дві тенденції: навчання з можливістю синтезу різних видів мистецтв (наприклад, архітектури, живопису, скульптури та анімацію) та навчання окремому виду мистецтва з професійним заглибленням (наприклад театральне мистецтво).

Дуже цінним є досвід німецького Баухаузу, в якому сформульоване сучасне розуміння мистецтва як синтезу наукової, художньої та технічної творчості. Головним завданням Баухаузу було об'єднання різноманітних галузей творчої діяльності, використання різних технік та станкового мистецтва для створення єдиного й гармонійного предметного середовища (архітектури, скульптури, живопису, графіки, промислового проектування форм, сценічного проектування та ін.). Кінцевою метою освіти в Баухаузі була гуманізація та демократизація суспільства засобами краси, а також виховання всебічно розвиненої особистості у процесі творчої художньо-проектної та практично-перетворювальної діяльності. Баухауз був першим професійним закладом художньо-промислової освіти, в якому були сформульовані теоретико-методологічні, науково-методичні засади формотворення з урахуванням досвіду ремісничого мистецтва і потреб професійного дизайну. [2]

Важливим для проектування мистецьких шкіл є містобудівні вимоги щодо їх розташування і формування мережі таких закладів з врахуванням мережі загальноосвітніх навчальних закладів. Розрахунок учнів у позашкільних закладах згідно рекомендацій 2019 року – 2,7% на 1000 жителів (1984 року - 4,5% дітей загальноосвітніх шкіл навколо художньої школи з врахуванням щільності житлової забудови навколо). Спірним є рекомендація 2019 року для сільських населених пунктів - розташовувати позашкільні заклади в приміщеннях загальноосвітніх шкіл. [5,3]

Для забезпечення доступності та рівномірного забезпечення послугою, доцільним є розташування художніх шкіл в центральній частині населеного пункту (зони обслуговування, житлового масиву, адміністративно-територіальної одиниці) зі зручною транспортною і особливо безпечною пішою доступністю від шкіл та житлової забудови. Розташування художніх шкіл біля зелених зон і водойм є сприятливим як в екологічному плані так і в плані проведення уроків на природі. Радіус обслуговування може перевищувати 500 м, який закладено для загальноосвітніх шкіл і бути від 700 до 1500м в залежності від кількості дітей в населеному пункті (районі), але не перевищувати 30-хвилинної пішої чи транспортної доступності. В малих містах (до 50 тис. населення) варто проектувати центри творчості, які поєднують в своїй структурі приміщення для навчання різним видам мистецтв з універсальним залом зі сценою і залом, який може трансформуватись, або проектувати декілька мистецьких шкіл різного профільного спрямування. З огляду на глобальне збільшення індивідуального автотранспорту є необхідним проектувати значну кількість місця для паркування індивідуального автотранспорту біля цих закладів.

На думку авторів функціональне зонування території повинне містити значну вхідну (репрезентативну) зону (5-10%), зону основної споруди (50-40%), рекреаційно-виставкову (для презентації творчих робіт та інсталяцій, пленерів) (35-25%) та господарську зону (10-20%). Основна споруда повинна містити

простори відповідно до виду мистецтва та простори для групового спілкування і задовольняти всі вимоги до проектування будинків навчальних закладів.. Зали для співу і музики, концертні та універсальні зали повинні задовольняти потреби акустики і демонстрації учбових фільмів, зали для образотворчого мистецтва нормативного значення природнього освітлення. У всіх приміщеннях для навчання дітей повинно бути природнє освітлення. Допускається штучне світло тільки у підсобних приміщеннях, гардеробах, санітарних вузлах, кіно апаратних, радіовузлах, кімнатах звукозапису та душових.

Висоти приміщень рекомендується приймати: для занять з музичними інструментами – 3м.; для хору і оркестру -3,9 м.; репетиційний зал для танців та ритміки – 3,9 м.; майстерні для рисунку, живопису та скульптури – 3,6 м.; фойє, виставковий зал – 3,9-4,2 м.; висота концертного залу розраховується згідно вимог до акустики. [3]

Об'ємно-планувальне рішення повинні відповідати вимогам до шкіл та громадських будівель щодо інсоляції, пожежних норм і не перевищувати 3 поверхи. Винятком є будівництво в існуючій щільній забудові або реконструкція, де допускається 4 поверхи. Планувальна структура школи для певного виду мистецтв буде мати свої вимоги та номенклатурний перелік приміщень: для художніх шкіл щодо інсоляції, для музичних щодо –акустики, для театральних та танцювального щодо акустики, зорового сприйняття. Важливою архітектурно-планувальною вимогою сучасних шкіл є наявність спільного простору – виставкового, актового залу або зали, яка може трансформуватись для виконуючи подібних функцій.

Начальні приміщення повинні передбачати функціональну гнучкість або бути запроектовані як полі-функціональні навчальні модулі. Варіативність функціонального змісту передбачає проведення різних сценаріїв використання приміщень з урахуванням вікових особливостей, зміни методів і форм навчання, взаємозамінність основних функцій. Важливим є максимальне число функціональних можливостей при оптимальній площі. Компактні рішення

планів, багатофункціональні зали та рекреації, експлуатована покрівля, універсальні приміщення, які використовуються спільно учнями і вчителями створюють умови ефективного використання простору. Функціональна гнучкість може передбачати об'єднання малих просторів у великі чи навпаки можливість виокремити площу з великого об'єму для роботи. Трансформація і мобільність простору може здійснюватись за рахунок окремих елементів простору (меблі, обладнання, розсувних перегородок тощо).[1]

Планувальна структура мистецьких шкіл, а особливо шкіл мистецтв великої місткості повинні передбачати громадські простори (холи, фойє, актові зали, універсальні зали зі сценою, простори рекреації, озеленені тераси), зв'язки між якими повинні створювати перетікаючі простори підпорядковані основній сюжетній лінії. Відкрита площа перед входом та всі відкриті рекреаційні простори повинні бути гармонійно пов'язані з внутрішніми громадськими просторами будівлі.

Важливою вимогою є і образне вирішення об'єкту, врахування навколишнього середовища, ландшафту, використання сучасних екологічних оздоблювальних матеріалів. Прикладом застосування в архітектурі високих технологій, створення складних лекальних форм, які створюють новий ландшафт підтримуючи і віддзеркалюючи природне оточення є Школа мистецтв, дизайну і засобів масової інформації в Сінгапурі. Прикладом відображення течій 20-ого століття поп-арту, футуризму і конструктивізму є складна композиція комплексу нової Школи Мистецтв в Лос-Анджелесі. Цікавими прикладами є школа професійно-технічного навчання Metz, Коледж Ла Саль в Сінгапурі, Нова Академія Мистецтв в Хонзоу (Японія).[8] Емоційно-психологічна виразність архітектурного середовища є інструментом впливу на інтенсифікацію освітніх процесів і успішність учнів. Цілісність архітектурно-образного вирішення мистецької школи вимагає поєднання планувальної структури і образного сприйняття школи як мистецького творчого середовища.

Висновки.

Мистецькі школи є активною складовою освітнього та культуро-творчого процесу, завдяки яким підлітки розширюють свій кругозір, можуть використати здобуті навички у повсякденному житті і розширити спектр вибору майбутньої професії.

Простір мистецьких шкіл слід організовувати з урахуванням поліфункціональності планувальних рішень, забезпечення використання універсальних просторів та конструктивних і інженерних рішень, які дозволяють вносити зміни в планування в процесі експлуатації об'єкта.

Врахування спеціалізації при проектуванні мистецьких шкіл дозволить врахувати конкретні вимоги до кожного виду мистецтва і сформувати сучасну архітектуру мистецької школи. Вимоги, які диктує час, спонукають архітектора враховувати не тільки геометричні параметри простору, необхідного для виконання певної діяльності (функціональної доцільності), але і духовну складову мистецтва, яка б сприяла всебічному розкриттю особистості дитини, його творчого потенціалу та одночасно створенню мистецького простору, який активізує творчий потенціал.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

В.М. Тягур Поширення ідей Баухаузу та їх вплив на розвиток світової дизайн-освіти / Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачево, Україна /Corresponding author. E-mail: basil.tvm@gmail.com Paper received 09.11.15; Revised 23.11.15; Accepted for publication 27.11.15.

Рекомендации по проектированию зданий детских школ искусств / ЦНИИЭП учебных зданий. — М.: Стройиздат, 1984 .- 76 с.

Ковальський В. П. Сучасні стилі архітектури / В. П. Ковальський, М. О. Постолатій, Д. О. Войтюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Стратегія розвитку міст: молодь і майбутнє ", 2019 р. – Харків :

Харківський національний університет міського господарства імені О.Б. Бекетова, 2019. – С. 136-138.

ДБН В.2.2-3:2018 «Заклади освіти. Будинки і споруди». - К. : Держстандарт України, 2018.

ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» - К. : Держстандарт України, 2019

Ковальський В. П. Особливості планувальних рішень дитячих дошкільних закладів / В. П. Ковальський, Г. І. Лисій // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. - 2015. - № 2. - С. 85-88.

А. О. Бурлак В. П. Ковальський А. В. Бондар Принципи проектування архітектурного простору художньої школи мистецтв НТКП ВНТУ Вінницький національний технічний університет

Б. Москалюк, М.Д. Филатова Современные тенденции проектирования школ искусств Архитектура зданий и сооружений 2013, 195-199с.

Ковальський В. П. Особливості впливу екстер'єру і інтер'єру дошкільних навчальних закладів на психологічний стан дитини [Електронний ресурс] / В. П. Ковальський, Г. І. Лисій // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - 2017. - Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fbtegp/all-fbtegp2017/paper/view/2869>.

Лисій Т. Ф. Сучасне проектування шкіл мистецтв [Електронний ресурс] / Т. Ф. Лисій, І. Н. Дудар // Матеріали конференції Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2019), Вінниця, 11-30 травня 2019 р. - Електрон. текст. дані. - 2019. - Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2019/paper/viewFile/6497/5354>

Kashuba Oksana Myroslavivna

assistant of Architectural Design Department
National University "Lviv Polytechnic"
(Lviv, Ukraine)

Bakalyar Tetyana-Adriana

student at Architectural Design Department
National University "Lviv Polytechnic"
(Lviv, Ukraine)

SOME QUESTIONS ABOUT THE FORMATION OF ARTISTIC & ART SCHOOLS

***Abstract:** the article examines the formation of art school architecture with regard to the influence of art on the child's personality. Examines the experience of designing foreign and domestic art schools. Their classification by type of art is suggested. Formulated common requirements and guidelines for the design of artistic and art schools, their location in the structure of settlements.*

***Keywords:** art school, space of art school, types of creative art, space transformation.*

УДК 616-097

Ковальчук Ярослав Олександрович

кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення
Житомирський державний університет імені Івана Франка
(Житомир, Україна)

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ ІМУНІТЕТУ ПІДЛІТКІВ

***Анотація:** в роботі розкрито особливості питання щодо застосування фізичних вправ для зміцнення імунітету дітей підліткового віку. Результати та висновки даного дослідження вносять певний вклад в загальну педагогіку, доповнюють положення з теорії та методики фізичного виховання підлітків, розкривають особливості педагогічного процесу в умовах реалізації сімейного та шкільного потенціалу фізичного виховання для зміцнення імунітету.*

***Ключові слова:** імунітет, підлітки, фізичні вправи, здоров'я, школа*

Значення фізичної культури в шкільний період життя людини полягає в створенні фундаменту для всебічного фізичного розвитку, зміцнення здоров'я, формування різноманітних рухових умінь і навичок. Все це призводить до виникнення об'єктивних передумов для гармонійного розвитку особистості. Повноцінний розвиток дітей шкільного віку без активних фізкультурних занять практично недосяжно [1].

Імунітет - це система захисту від різних зовнішніх і внутрішніх впливів, які можуть порушити цілісність організму, його злагоджену роботу і ведуть до розвитку різних патологій. Наша імунна система - це ціла мережа клітин, тканин і органів, біологічних сполук, яка відіграє важливу роль у підтримці нашого здоров'я. Під імунітетом більшість науковців розуміють сукупність біологічних явищ, спрямованих на збереження сталості внутрішнього середовища та захист організму людини від інфекційних та шкідливих явищ (тіл). Основне завдання

імунітету - розпізнавання чужорідних тіл. Імунітет може бути інфекційним, протипухлинну, трансплантаційним. Розрізняють вроджений і набутий, активний і пасивний, видовий та індивідуальний імунітет.

Це дослідження було проведено на базі СЗОШ №100 м. Одеса. У дослідженні взяли участь 50 підлітків 13-15 років. Всі підлітки знаходилися в стандартних умовах педагогічного процесу в загальноосвітній школі, в рамках якого проводилися організовані заняття фізичною культурою за участю медичної сестри.

Планування і розробка програми здійснювалося на підставі рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я про необхідність щоденних занять фізичною активністю не менше 60 хвилин в день. Додаткові заняття з застосуванням фізичних вправ, як найбільш доступних в організації і ефективних в застосуванні, проводилися в школі 3 рази на тиждень по 60 хвилин в ті дні, коли немає уроку фізичної культури. Кожне тренувальне заняття складалося з 5 основних блоків (рис.1).

В результаті проведення моніторингу фізичної активності були виявлені такі закономірності. Рівень фізичної підготовленості школярів, в порівнянні з вимогами комплексної програми фізичного виховання, з віком знижується. У дівчаток 13 -15 років спостерігається підвищення рівня розвитку гнучкості, координаційних, швидкісно-силових і швидкісних здібностей до 13 річного віку і зниження до 15 років. Витривалість і силові здібності поступово змінюються від значення «вище середнього» відповідного 13 річного віку і до значення «нижче середнього значення» до 15 років. У хлопчиків спостерігається позитивна динаміка розвитку координаційних, швидкісно-силових і швидкісних здібностей до 13-14 років і подальше їх зниження. Найбільш відстаючим у розвитку якістю, щодо шкільних вимог, є гнучкість. Недостатньо розвинена у хлопчиків і витривалість.

Рис.1. Основні блоки вправ для проведення дослідження

Для реалізації соціологічного опитування була використана анкета, розроблена власноруч автором роботи. Визначення інтересів дитини здійснювалося за результатами відповіді на питання анкети: «Які види дозвілля є найбільш важливими для вас, як ви дійсно проводите своє вільний час?». Аналіз результатів анкетного опитування дозволив зробити висновок про те, що у дітей середнього шкільного віку переважає інтерес до пасивних форм проведення дозвілля. У дівчаток з віком знижується інтерес до фізичної активності, у хлопчиків ставлення до активного способу життя не змінюється в межах середнього рівня.

На нашу думку, одним із основних висновків, який можна зробити з даної роботи є те, що з дитинства потрібно виховувати у дітей звичку до суворого дотримання режиму дня і виробляти потреба до щоденних занять фізичними вправами, розвивати вміння самостійно займатися цими вправами в школі і вдома. Важливо вчити дітей організовувати і проводити фізичні вправи, тому що це є передумовою їх самопочуття та фізичної активності у підлітковому віці 14-15 років. У процесі фізичного виховання є великі можливості для здійснення морального, розумового, естетичного, трудового виховання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Боднар І., Гаврих Я., Стефанишин Н. Організація і методика фізичного виховання з учнями спеціальної медичної групи у школах Львівської області. Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Львів, 2009. Вип. 13, Т. 2. С. 13–20.

Kovalchuk Yaroslav Oleksandrovych

Department of Physical Education and Sports Improvement

Zhytomyr State University named after Ivan Franko

(Zhytomyr, Ukraine)

***Abstract:** the paper reveals the peculiarities of the use of exercise to strengthen the immunity of adolescents. The results and conclusions of this study make a contribution to general pedagogy, complement the provisions of the theory and methods of physical education of adolescents, reveal the features of the pedagogical process in the implementation of family and school potential of physical education to strengthen immunity.*

***Keywords:** immunity, adolescents, exercise, health, school.*

УДК 159.9

Савчинська Наталія Степанівна

студентка кафедри психологія

Львівський інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом
(Львів, Україна)

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

***Анотація:** у статті розкрито сутність агресивної поведінки у науковій літературі, описано особливості підліткового віку та форми прояву агресивної поведінки. Визначено фактори виникнення агресивної поведінки підлітків. Окреслено сутність та процес становлення підліткової самооцінки та її вплив на агресивну поведінку підлітків. На основі емпіричних досліджень з'ясовано рівень агресивної поведінки у сучасному загальноосвітньому закладі та на їх основі складено програму корекції агресивної поведінки підлітків.*

***Ключові слова:** агресивність, агресивна поведінка, підлітковий вік, самооцінка особистості, фактори формування агресивної поведінки, корекція агресивної поведінки підлітків.*

Процес переходу від пострадянської до європейської системи суспільних відносин породжує у сучасному соціумі економічну, політичну та соціальну нестабільність. Це призводить до падіння духовних цінностей і підвищення агресивності та конфліктності у суспільстві. Агресію, як засіб досягнення певних цілей, пропагує телебачення і преса. Цьому також сприяє ситуація у східних областях України, що впливає на свідомість дорослих, а особливо дітей та молоді, породжуючи у них тривожні та агресивні настрої.

Девіантна поведінка підлітків, істотним чинником якої є агресія, стала гострою соціальною проблемою. Факти підліткової агресивності все частіше стають сюжетом кадрів телевізійних новин, статей газет, відеоролики з агресивними діями молодих людей переповнюють інтернет-простір. Розуміючи

під агресивною поведінкою лише фізичну пряму та вербальну пряму агресію, молоді люди застосовують інші форми агресії, які не трактують як агресивні дії. Тут необхідно пам'ятати, що підлітки є початковою ланкою соціально-вікової групи «молодь» – найбільш активного та динамічного елементу структури суспільства, що являє собою його майбутнє. А показник ступеня прояву агресії та агресивності людини у дитинстві, дозволяє досить точно спрогнозувати рівень її агресивності у зрілі роки [2, с.128-129]. Тому, на сьогоднішній день, є дуже важливим виховання молодих людей з активною життєвою позицією та неагресивним, толерантним способом її волевиявлення.

Оскільки агресія, як поведінкова дія індивіда, супроводжує людство від його виникнення, то цей соціальний феномен вивчали багато науковців у галузі психології: Басс А., Бандура А., Берковіц С., Берон Р., Річардсон Д., Фрейд З., Лоренц К., Ардрі Р., Морріс Д., Реан А. А та ін. Різноманітні форми агресивної поведінки дітей та підлітків досліджували науковці: Алікіна Н. В., Бойко В. В., Будіянський М. Ф., Волянська Е. В., Журавель Т. В, Климчик Ю. П., Малишева І. Б., Мановська І. В., Олійникова Н. Д., Смирнова Т. П., Проблеми підліткового віку вивчають такі вітчизняні вчені, як: Бех І. Д., Кравченко Т. В., Прихожан А. М., Сергієнкова О. В., Шкільна І. М.. Тема формування самооцінки особистості та її вплив на поведінку досліджена у працях науковців: Гірчук О. В., Соколова Е.Т., Кононко О. Л., Mackinnon, N. J. (2015), Stavropoulos, V., Lazaratou, H., Marini, E. and Dikeos, D. (2015), Tafarodi, R. W., & Swann, W. B., Jr. (1995) та ін..

Не зважаючи на велику кількість напрацювань стосовно вивчення та діагностики психологічних особливостей агресивної поведінки підлітків, ця проблема не втрачає актуальності. Малодослідженою є проблема впливу самооцінки підлітка на прояв у нього агресивних дій.

З метою вирішення вищезгаданих проблем та уникнення соціально - негативних наслідків підліткової агресії, необхідно напрацьовувати та вдосконалювати систему знань про це явище.

Об'єктом даного дослідження є агресивна поведінка, як психологічне

явище.

Предметом дослідження – психологічні особливості агресивної поведінки підлітків.

Можна окреслити і мету дослідження – теоретичне обґрунтування факторів виникнення агресивної поведінки у підлітків, дослідження рівня агресивної поведінки у підлітковому середовищі, а також впливу підліткової самооцінки на прояви агресивної поведінки підлітків.

Узагальнюючи дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених змістом поняття «агресія» є поведінка, яка спрямована на навмисне заподіяння фізичної чи моральної шкоди іншій живій істоті, яка цього не бажає, та поняття «агресивність» – особистісна риса людини, що є схильна до агресивної поведінки. Механізми виникнення агресії розкриваються у двох підходах: біологічному, який пояснює агресію як притаманний усім живим істотам інстинкт, що забезпечує їм адаптацію та виживання у суспільстві, та соціогенетичному, за яким агресивна поведінка є наслідком соціального відчуження та соціального наущіння.

Вивчаючи форми прояву агресивних реакцій психологи Басс А. та Даркі А. диференціювали вісім типів агресивних реакцій: фізична агресія – застосування фізичної сили до іншої особи; вербальна агресія – погрози, прокльони, лайка, вереск; побічна агресія – плітки, чутки, тупотіння ногами, двозначний гумор, негативізм – опозиційна манера поведінки від пасивного опору до активних дій; роздратування – різкість, грубість, запальність; підозрілість – недовіра, обережність, переконаність у шкідливих намірах оточення; образа – невдоволеність, заздрість, ненависть; почуття вини (аутоагресія) – злість на себе, докори совісті за погану поведінку.

Американські психологи Берон Р. та Річардсон Дж. на основі таких ознак агресії, як: фізична – вербальна, активна – пасивна, пряма і непряма, виділяють такі її види: завдання тілесних ушкоджень, тортури, вбивства, вандалізм, завдання шкоди здоров'ю чи загроза життю бездією, ненадання допомоги

людині, яка перебуває у небезпеці, погрози, образа, наклеп, бойкот, свідомо відмова виконання обіцяного [3, с. 250].

Особливо сприятливим для становлення агресивності та агресивної поведінки є підлітковий вік, що характеризується перебігом вікової кризи, новоутворенням якої є становлення особистісного «Я» з системою внутрішніх цінностей, поглядів, позицій, уявлень про саму себе, усвідомлення своїх фізичних, інтелектуальних природних властивостей. Цей етап нормативно є причиною соціальної дезадаптації через бурхливі соматичні та психологічні зміни, тому негативні впливи зовнішнього середовища сприятимуть виникненню деструктивних змін у формуванні особистості. Ці зміни можуть проявитися у вигляді агресивної та девіантної поведінки, яка з часом переросте у сталий поведінковий патерн.

Агресія, як деструктивна поведінка особистості, має різну ступінь гостроти прояву. У найважчому випадку є сталим та частим способом реакції підлітка на незручну для нього ситуацію, що характеризується неадекватністю, необґрунтованістю причин, однак особистість не усвідомлює деструктивність власних дій і її важко переключити на конструктивну поведінку.

Щодо факторів виникнення агресивної поведінки, то слід зазначити, що найбільший вплив на формування особистості дитини має її сім'я [3, с. 14-15]. Попри автономізацію підлітка, сім'я залишається еталоном, з яким підліток співвідносить свої цінності, критерії та установки. Демонстрація батьками прикладів агресивної поведінки до дитини чи один до одного, відштовхування дитини, відсутність любові, нерозуміння відчуття дорослості підлітка, заниження його самооцінки, «політика невтручання» формують у неї внутрішню ворожість, агресивність відносно батьків [1, с. 56]. Це провокує пошук підтримки у групі своїх однолітків, прийняття впливу цієї групи, заміну своїх внутрішніх цінностей цінностями групи – як позитивними так і негативними, атрибутами яких є насилля та агресія.

Вагомим чинником у формуванні агресивної поведінки підлітків є

внутрішньошкільні стосунки, де приклади агресії з боку учнів та вчителів будуть лише підкріплювати їх агресивні дії. Сприяє виникненню підліткової агресії і пропагування агресивної поведінки телебаченням, радіо та інтернет - простором.

Також науковцями було досліджено, що на формування агресивної поведінки підлітків впливає рівень їх самооцінки – важливого елементу «Я-концепції» особистості, що відображає оцінку людиною себе, результатів своєї діяльності, взаємодію з оточенням. Криза підліткового віку завершується формуванням новоутворення дорослості підлітка, для якого властиве становлення внутрішньої позиції особистості. Одним з механізмів становлення особистості є її самооцінка [4, с. 43]. Від рівня самооцінки залежить соціалізація підлітка: підлітки з адекватною самооцінкою є успішними, комунікабельними, життєрадісними, мають високий соціальний та особистісний статус, сміливо виконують соціальні завдання та вимоги, раціонально співвідносячи свої можливості з їх складністю. Маккіннон Ніл Дж. у книзі «Самооцінка і не тільки» зазначає, що висока самооцінка може провокувати самовпевненість, зарозумілість, самозакоханість особистості – нарцисизм, який є підґрунтям агресивної поведінки [5, с. 14-15]. Низька самооцінка також пов'язана з агресією, депресією, меншою здатністю долати труднощі та зниженням рівня добробуту в підлітковому віці [6].

З метою дослідження залежності агресивної поведінки від рівня самооцінки підлітків, та підтвердженням гіпотези наукової роботи – високий та низький рівні самооцінки є причинами агресивної поведінки підлітків – було проведене емпіричне дослідження на базі Мурованської ЗОШ I-III ст. У дослідженнях взяли участь учні 10 класу (25 учнів: 16 дівчат та 9 хлопців, вік школярів – 16 років), та учні 11 класу (25 учнів, 14 дівчат та 11 хлопців, віком 17 років), разом 50 респондентів.

Психологічне дослідження агресивної поведінки підлітків відбувалося з застосуванням таких психодіагностичних методик: анкета підлітка, тест для визначення видів агресивної поведінки Баса – Дарки. Для виявлення у підлітків

порушень симптомокомплексів емоційної сфери була використана проєктивна методика «Дім – Дерево – Людина». Рівень самооцінки підлітків було діагностовано з допомогою опитувальника самооцінки Розенберга та методики «Вивчення рівня самооцінки особистості».

Інтерпретувачи результати «Анкети підлітка» встановлено, що 40% опитаних учнів виявляють агресивні реакції: у 20% учнів агресія проявляється у сімейних стосунках, 12% підлітків спрямовують агресію у бік однолітків та 8% респондентів агресивно поведуться з вчителями. Також за результатами цієї анкети у 28% респондентів прослідковується завищений рівень самооцінки, а у 20% - занижений.

З допомогою опитувальника «Баса-Дарки» досліджено, що більшість опитаних учнів – 48% виявляють фізичну агресію, високий рівень у підлітків недовіри до оточуючих – 46%, осіб, які відчують докори сумління, тобто аутоагресію – 42%. Також високий рівень у школярів вербальної агресії – 40%, роздратування – 38%, негативізму – 34%, непрямой агресії – 10%, образи до оточуючих осіб – 6%. 32% підлітків з вибірки характеризуються високим рівнем агресивності. Також 6% респондентів характеризуються високим рівнем ворожості – недовіри до оточуючих людей та наявності внутрішньої ненависті та заздрості до них.

Такі елементи емоційної сфери, як незахищеність, тривожність, недовіру до себе, почуття неповноцінності, ворожість, конфліктність, труднощі у спілкуванні, репресивність було виявлено з допомогою проєктивної методики «Дім – Дерево – Людина», складеної американським психологом Дж. Баком. За її результатами найбільш гостро вираженим деструктивним симптомокомплексом серед учнів 10-11 класів є аутоагресія. Її діагностовано у 42% учнів. Симптомокомплекс конфліктності переважає у 36% респондентів. Високий рівень ворожості за методикою «Дім – Дерево – Людина» діагностовано у 32% учнів, а у 22% респондентів встановлено труднощі у спілкуванні.

У результаті інтерпретації даних опитувальника самооцінки Розенберга

було виявлено такі рівні самооцінки підлітків, що навчаються у Мурованській ЗОШ: для 56% підлітків притаманний середній рівень самооцінки, який дозволяє їм адекватно оцінювати свої достоїнства та недоліки, однак у непередбачуваних ситуаціях проявляти «самобичування», через невміння все передбачити. Низька самооцінка характерна 18% підлітків, які брали участь у дослідженні. Ця риса проявляється у недооціненні власних можливостей, що заважає підліткам досягати бажаного результату та самостверджуватися. Для 26% учнів навчального закладу характерний високий рівень самооцінки, який дозволяє їм успішно самореалізовуватися, долати перешкоди та досягати поставленої мети.

Ще одним етапом у психологічній діагностиці самооцінки стало її дослідження за методикою «Вивчення рівня самооцінки особистості», який підтвердив наявність у більшій групі опитаних підлітків середнього рівня самооцінки – він характерний 46% учнів 10-11 класу школи. У 22% учнів спостерігається низький рівень самооцінки, а у 32% - високий рівень самооцінки.

Проаналізувавши рівень коефіцієнту агресивності та ворожості в учнів з високою самооцінкою з'ясовано, що у 35% респондентів коефіцієнт агресивності високий, а у 29% - високий коефіцієнт ворожості. Високий рівень агресивності зустрічається у 30.8% підлітків з низькою самооцінкою, а високий рівень ворожості у 7.7% учнів з низькою самооцінкою.

Отже, інтерпретація результатів емпіричного дослідження на базі Мурованської ЗОШ спростувала гіпотезу дослідження – агресивна поведінка спостерігається не у всіх підлітків з високою та низькою самооцінкою.

Емпіричне дослідження також дозволило встановити наявність гострих проявів агресивної поведінки учнів Мурованської ЗОШ I-III ст., тому з метою їх усунення є доцільним створення корекційної програми, розрахованої на підлітків з високим рівнем агресивності у кількості 10-15 осіб. Програма складається з 12-ти тренінгових занять, 45 хв. кожна. У відповідності до модифікації певного виду агресивної поведінки мета вправ полягає у: зниженні рівня аутоагресії підлітків шляхом підвищення рівня їх самооцінки та рефлексії, формуванням власної

гідності, розвитку вміння реалістично оцінювати себе, розвитку навичок самоаналізу та самоконтролю, сприяння у пізнанні своєї особистості; подолання ворожості та підозрливості до оточення – формуванням уміння долати бар'єри у спілкуванні, розвиваючи навички толерантного та позитивного ставлення до інших; зниженні опору учасників програми до норм соціального оточення способом формування у них вміння позитивно сприймати світ та себе у цьому світі як особистість з конструктивною, відповідальною позицією та сформованими життєвими перспективами на основі засвоєних життєвих цінностей. Також тренінгові вправи передбачають усунення почуття роздратування та образи в учасників програми через розвиток навичок пізнання мотивів їх поведінки. А інформація тренінгових вправ, сприяє розширенню обізнаності учасників про специфіку проблеми агресивної поведінки та її наслідків, вмінню уникати чи конструктивно вирішувати конфлікти, що є необхідною для подолання фізичної та вербальної агресії.

Підсумовуючи вищесказане можна стверджувати, що кожній людині має бути притаманний певний рівень агресивності – риси особистості, що сприяє її становленню та реалізації. Однак, високий рівень агресивності призводить до зовнішніх проявів цієї риси – агресивної поведінки людини. Сприятливим для становлення агресивної поведінки людини є підлітковий вік, який є часом психологічної кризи, що характеризується бурхливими соматичними та психологічними змінами і є періодом формування «Я-концепції» особистості. Факторами, які впливають на виникнення агресивної поведінки у підлітків є схвалення та присутність агресивних дій у сімейних стосунках, авторитарний та відсторонений типи сімейного виховання, неприйняття підлітка у групі однолітків чи популяризація агресії у цій групі, демонстрація агресивних дій вчителями, пропагування агресивних дій, як інструменту досягнення цілі теле та інтернет-простором. За дослідженнями науковців [5, 6] сприяють проявам агресивних реакцій у підлітків високий та низький рівень їх самооцінки. З метою підтвердження гіпотези – високий та низький рівень самооцінки провокують

виникнення агресивної поведінки, а також вивчення рівня агресивної поведінки серед підлітків, було проведено емпіричне дослідження у загальноосвітньому навчальному закладі серед учнів 10-11 класів, віком 16-17 років, у кількості 50 респондентів. Інтерпретація результатів психодіагностики дозволила спростувати гіпотезу дослідження, оскільки високий коефіцієнт агресивності у учнів з високою самооцінкою зустрічається у 35% підлітків; а високий коефіцієнт ворожості у 29% підлітків з високою самооцінкою; високий коефіцієнт агресивності у підлітків з низькою самооцінкою дорівнює 30.8%; високий коефіцієнт ворожості у підлітків з низькою самооцінкою зустрічається у 7.7% досліджуваних. Психологічне дослідження встановило також рівень гострих проявів агресивної поведінки у Мурованській ЗОШ: 48% учнів виявляють фізичну агресію, підозрілість у 46% осіб, аутоагресію відчувають 42% учнів, рівень вербальної агресії – 40%, роздратування – 38%, негативізму – 34%, непрямой агресії – 10%, образи до оточуючих осіб – 6%. Встановлено, що 32% підлітків з вибірки характеризуються високим рівнем агресивності. Також 6% респондентів характеризуються високим рівнем ворожості. З врахуванням модифікацій усіх типів прояву агресивної поведінки та рівнів самооцінки підлітків було складено програму корекції агресивної поведінки підлітків, яка спрямована на усунення почуття роздратування та образи в учасників програми через розвиток навичок пізнання мотивів їх поведінки; розширенню обізнаності учасників про специфіку проблеми агресивної поведінки та її наслідків; вмінню уникати чи конструктивно вирішувати конфлікти, що є необхідним для подолання фізичної та вербальної агресії; підвищення рівня їх самооцінки та рефлексії, формуванням власної гідності, розвитку вміння реалістично оцінювати себе; розвитку навичок самоаналізу та самоконтролю, сприяння у пізнанні своєї особистості.

Попри усі напрацювання науковців зв'язок самооцінки та агресивної поведінки є недостатньо вивченим та потребує подальших досліджень, а з метою зниження рівня підліткової агресії у сучасному суспільстві необхідно

застосовувати програми корекції агресивної поведінки підлітків складені на основі діагностики агресивної поведінки осіб відповідних груп.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Алікіна Н. В. Особливості агресивної поведінки неповнолітніх і основи її профілактики: методичні рекомендації / Н. В. Алікіна. – Київ, 1991. – 190 с.

Мановська І. В. Дитяча агресивність, як причина злочинної поведінки // Вісник Харківського Університету. Серія “Психологія” / І.В. Мановська. – 2000. – № 492. – С. 128-129

Мойсеєва О. Є. Теоретичні засади дослідження агресії неповнолітніх // О. Є. Мойсеєва. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка. АПН України / за редакцією С. Д. Максименка. – К., 2009. – Т. IX, ч-на 3. – С.496

Психологічний довідник учителя: в 4 кн. кн. 3. / під. ред. В. Андрієвської. – К.: Главник, 2005. – 96 с.

Mackinnon, N. J. (2015). *Self-esteem and beyond*. New York: Palgrave Macmillan.

Stavropoulos, V., Lazaratou, H., Marini, E. and Dikeos, D. (2015). Low family satisfaction and depression in adolescence: The role of self-esteem. *Journal of Educational and Developmental Psychology*, 5, 109-118.

Savchynska Natalia Stepanovna

student of the Department of Psychology

Lviv Institute of the Interregional Academy of Personnel Management

(Lviv, Ukraine)

**PSYCHOLOGICAL FEATURES
AGGRESSIVE BEHAVIOR OF ADOLESCENTS**

***Abstract:** the article reveals the essence of aggressive behavior in the scientific literature, describes the features of adolescence and forms of aggressive behavior. Factors of aggressive behavior of adolescents are determined. The essence and process of formation of adolescent self-esteem and its influence on aggressive behavior of adolescents are outlined. On the basis of empirical research the level of aggressive behavior in a modern secondary school is clarified and on the basis of them the program of correction of aggressive behavior of teenagers is made.*

***Keywords:** aggression, aggressive behavior, adolescence, self-esteem, factors of formation of aggressive behavior, correction of aggressive behavior of adolescents.*

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ (ECONOMIC SCIENCE)

УДК 33

Кондратюк Юлія Юріївна

студентка кафедри економіки та сфери обслуговування
Київський національний університет технологій та дизайну
(Київ, Україна)

УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМ КАПІТАЛОМ

***Анотація:** досліджено особливості управління корпоративним капіталом з урахуванням концепції життєвого цикл у корпорації. Визначено особливості структури корпоративного капіталу на кожному етапі життєвого цикл у корпорації, виходячи із особливостей змісту етапу. Установлено, що ефективна система управління корпоративним капіталом на кожному етапі життєвого цикл у розвитку підприємства дозволяє враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін: власників, професійних менеджерів, інвесторів і працівників.*

***Ключові слова:** корпоративний капітал, структура корпоративного капіталу, життєвий цикл корпорації, елементи корпоративного капіталу.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Високі темпи і масштабність змін, які відбуваються в суспільстві, передбачають переосмислення економічних стратегій розвитку. Відповідно, готовність підприємств до перетворень є сьогодні основним фактором конкурентоспроможності. Розуміння того, що кожен етап розвитку корпорації характеризується особливостями, пов'язаними із ринковою поведінкою корпорації, різною структурою корпоративного капіталу, дозволяє ефективно управляти корпорацією, будувати ефективну систему стратегічних цілей з урахуванням стану зовнішнього середовища та визначення ризиків, які можуть виникати в процесі як управління корпорацією, так і управління корпоративним

капіталом.

Як правило, підприємства не можуть впливати на стан навколишнього середовища, а ефективність діяльності підприємства прямо залежить від його гнучкості та можливості адаптації до змін зовнішнього середовища.

Адаптація – це реакція на зміни (стимул), що може реально або потенційно зменшити ефективність поведінки системи або перешкодити її ослабленню. На думку І.І. Бажина, адаптивна реакція може бути двох типів. Перша – пасивна адаптація, коли система змінює свою поведінку з метою підвищення ефективності діяльності в умовах, що змінюються. Другий тип – це активна адаптація, яка припускає вплив системи на зовнішнє середовище з метою більш ефективної поведінки системи в теперішньому і майбутньому. Зміни в зовнішньому середовищі можуть бути швидкими і нетривалими або повільними і тривалими, а адаптаційна система повинна мати властивість використовувати обидві ситуації на свою користь, тобто прилаштовуватись до обставин [1, с. 21].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових публікаціях останнім часом піднімається питання управління корпораціями з урахуванням концепції життєвого циклу. Ця концепція базується на ідеях спадковості, розвитку та адаптації, народження, виживання та вмирання на рівні окремих видів і цілих популяцій живих організмів.

Сьогодні ця концепція використовується для опису перебігу процесів існування окремих продуктів, підприємств, галузей, технологій, технологічних укладів тощо.

У 60-х р. ХХ ст. в теорії управління склалась концепція життєвих циклів організації. Моделі життєвих циклів організації дозволяють відслідковувати виникнення організації і її розвиток, у тому числі процес переходу від приватної до корпоративної власності. У зв'язку з цим доцільним є розглянути процес становлення корпорації детальніше, спираючись на концепцію життєвих циклів організації. При цьому потрібно враховувати стан розвитку фондового ринку в

країні, оскільки саме він в визначає можливості переходу, які може використовувати організація.

Існує багато моделей життєвого циклу розвитку підприємств. Лише у США з 1967 по 1983 роки було запропоновано 10 моделей розвитку організації: А. Дауна, Г. Ліппітта та У. Шмідта, Б. Скотта, Л. Грейнера, Ф. Лідена, Д. Каца та Р.Кана, І. Адізеса, Дж. Кімберлі, Р. Куінна та К. Камерона.

Проведений аналіз існуючих моделей життєвого циклу організацій дозволив зробити висновки, що автори розглядають від трьох до десяти стадій життєвого циклу.

Так, модель Л. Грейнера передбачає розвиток організацій шляхом переходу через п'ять еволюційних етапів, які змінюються внаслідок виникнення специфічних криз, які призводять до революційних змін в організації. Це такі етапи: креативність, директивне керівництво, делегування, координація і співпраця [3]. Він обґрунтовує такі фактори, які визначає як найважливіші для розвитку організації: вік, розмір, етапи еволюції, етапи революції, темпи зростання галузі.

Інші науковці визначають, що згідно з моделлю Л. Грейнера розвиток організації фактично ототожнюється з її зростанням, і в цілому ця модель може бути застосована тільки до великих компаній [4]. Такий підхід до опису життєвого циклу висуває серйозні обмеження щодо можливості застосування цієї моделі. Крім того, розглядаючи відповідні етапи життєвого циклу розвитку організації Л. Грейнер розглядає виключно питання управління; з огляду на зазначене ця модель показує не власне етапи розвитку організації, а трансформацію в часі її системи управління.

Модель (ідеологія) розвитку організації І. Адізеса вважається найбільш повною [5] і передбачає розвиток організації впродовж десяти етапів: доглядання, дитинство, давай-давай, юність, розквіт, пізній розквіт, аристократизм, салема сіті, бюрократизація, смерть.

Модель І. Адізеса базується на таких припущеннях. По-перше, розвиток

організації розглядається як еволюція живого організму. По-друге, на будь-якій стадії розвитку в організації є проблеми. Ці проблеми поділяються на хвороби росту і організаційні патології, які, на відміну від хвороб росту, не можуть бути самостійно усунені організаціями. Адізес І. не уточнює, що саме він розглядає як хвороби росту, але він погоджується із Л. Грейнером, що це значною мірою залежить від галузі [6]. Адізес І. детально описує кожен етап розвитку своєї моделі, і в цьому описі відображені не тільки управлінські технології, але й елементи корпоративної культури й організаційного клімату. Унаслідок цього можна говорити про те, що модель І. Адізеса є більш загальною, ніж модель Л. Грейнера.

Кац Д. і Кан Р. запропонували модель управління життєвим циклом розвитку підприємства, яка включає три етапи: проста система, стабільна організація, удосконалення структури. Ці дослідники побудували свою модель розвитку організації на ретельній розробці організаційної структури. Після них соціальні організації почали розглядатись як відкриті системи, які характеризуються взаємодією із зовнішнім середовищем. Головними передумовами розвитку організації виявляються фактори не внутрішнього, а зовнішнього середовища організації. Унаслідок цього організація розглядається ними як складна відкрита система, яка складається з декількох пов'язаних підсистем, виконує функцію методологічного принципу організації й аналізу даних, а отримані в результаті діагностики дані стосуються конкретної організації [7].

Існування та розвиток кожної організації мають циклічний характер, проходять певні стадії життєвого циклу, тобто організації зароджуються, розвиваються, процвітають, слабшають і припиняють існування. Усе це визначає особливості виробничо-господарської, інвестиційної, фінансової діяльності організації. Тому керівник повинен знати, на якому етапі розвитку (життєвого циклу) перебуває його організація, щоб оцінити, наскільки прийнятий стиль керівництва відповідає цьому етапу (фазі розвитку) [8].

Не беручи за мету дослідити всі моделі життєвого циклу розвитку підприємства, можна зробити висновки, що більшість із них фокусують увагу на поділі на окремі етапи розвитку, виходячи із системи управління (управлінських впливів) та організаційного розвитку. Окремі дослідники розглядають також вплив зовнішнього середовища на організацію, а деякі – критерії ідентифікації окремих етапів розвитку. Крім того, автори моделей не розглядають тривалість проходження організацією кожного етапу. Гейнер Л. відзначає, що швидкість, із якою організація проходить стадії розвитку, тісно пов'язана з ринковим середовищем. Водночас еволюційні періоди мають тенденцію до того, щоб бути досить короткими у швидко зростаючих галузях, більш тривалими у зрілих і менш зростаючих галузях [3].

Мета статті – задача визначити можливість використання концепції життєвого циклу для вирішення проблеми формування ефективної структури капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожна організація проходить декілька етапів розвитку. Завдання менеджера полягає в тому, щоб ідентифікувати ці етапи. Перехід від кожного попереднього етапу до наступного пов'язаний із серйозними організаційними змінами. Це так звані кризи розвитку, які обумовлюють перехід до найбільш високих етапів розвитку і, відповідно, визначають власне розвиток.

На думку Хенкса, значення моделі життєвих циклів для менеджерів фірм, які розвиваються, полягає в тому, що зазначена теорія може забезпечити карту руху, де ідентифіковані критичні організаційні переходи, а також пастки, яких організація прагне уникнути під час свого росту в розмірах і складності. Точна модель життєвого циклу може забезпечити графік додавання рівнів управління, формалізуючи організаційні процедури та системи, переглядаючи пріоритети організації. Вона здатна допомогти менеджерів дізнатися, коли варто відмовитися від застарілих стратегій чи процедур, що лише заважають майбутньому росту [9, с. 4].

Правильна ідентифікація етапу життєвого циклу організації дозволить при проведенні необхідних змін прийняти правильне рішення щодо управління цими змінами.

Одним із найменш досліджених аспектів корпоративного управління виступає управління капіталом корпорації. Проблеми управління капіталом розглядають такі науковці: І.О. Бланк, В.В. Ковальов, Є.С. Стоянова, Т.В. Теплова, О.Г. Крамаренко, О.Є. Чорна, Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова, С.Я. Касян, І.В. Зятковський, С.В. Мочерний та ін.

Поєднання теорії життєвого циклу з теорією управління капіталом дозволяє отримати методологію управління корпоративним капіталом, яка забезпечить здійснення необхідних змін для трансформації його структури, що забезпечить досягнення стратегічних цілей управління корпорацією з урахуванням етапу життєвого циклу, на якому знаходиться корпорація.

Для ідентифікації етапу життєвого циклу організації з метою визначення відмінностей у структурі капіталу нами пропонується розглядати шість етапів життєвого циклу корпорації: зародження, дитинство, прискорений розвиток, розквіт, стабілізація та криза. Розглядаючи структуру корпоративного капіталу нами визначено такі його складові: фізичний капітал, фінансовий капітал, організаційний капітал, споживчий капітал, людський капітал та інтелектуальний.

На різних етапах життєвого циклу корпорації існують відмінності у структурі корпоративного капіталу, які визначають різну питому вагу окремих його складових, що викликано різними цілями, можливостями та завданнями корпорації в різні періоди її існування. Узагальнення особливостей функціонування організації, яка знаходиться на різних етапах життєвого циклу, та особливості структури корпоративного капіталу, які визначаються особливостями функціонування корпорації на кожному етапі її життєвого циклу подано в табл. 1.

Таблиця 1

Узагальнені особливості функціонування організації на різних етапах життєвого циклу та структури корпоративного капіталу

Етап життєвого циклу розвитку	Базові процеси управління корпоративним капіталом	Ризики етапу
1	2	3
Зародження	Трансформація бізнес-ідеї в організацію. Підприємницький стиль поведінки визначається гнучкістю, динамічністю і неформальністю процедур прийняття рішень	Інноваційні ризики визначають можливості розвитку нової організації. Фінансові ризики супроводжують оформлення бізнес-ідеї в діючий бізнес
Дитинство	Формування зростаючого грошового потоку. Формування команди менеджерів, інтереси яких спрямовані на створення ефективної системи управління бізнесом – переважно плоскі організаційні структури. Інвестування для створення фізичного капіталу та входження на ринки	Ринковий та інвестиційний ризики забезпечують можливість розвитку бізнес-ідеї на новому ринку. Фінансовий ризик визначає можливість формування фізичного та виробничого капіталів

<p>Прискорений розвиток</p>	<p>Формування нової бізнес- моделі, що орієнтована на зростання масштабів бізнесу. Створення ієрархічної структури управління. Формалізація управлінських процесів. Зростання складності системи управління. Створення колективного органу управління – правління. Власник – голова правління. Пост генерального директора передається професійному менеджеру. Формуються механізми взаємодії з іншими акціонерами</p>	<p>Управлінський ризик – дилема професіоналізму: нарощувати рівень власних знань власнику або залучати професійного менеджера до управління. Фінансовий ризик – ризик втрати фінансової стійкості в разі стрімкого зростання у структурі фінансового капіталу позикових коштів. Ринковий ризик – ризик розвитку компанії темпами повільнішими, ніж темпи розвитку ринку</p>
<p>1 Стабілізація (насичення)</p>	<p>2 Для підтримки темпів зростання виникають проблеми управління структурою капіталу. Створюється рада директорів і власник посідає посаду голови ради директорів. Змінюються механізми взаємодії з іншими акціонерами. Значні зусилля спрямовуються на підтримку інвестиційної привабливості і зростання економічної вартості компанії. Трансформація власника в інвестора, який залучає</p>	<p>3 Управлінський ризик – дилема власника – фінансувати зростання за рахунок залученого капіталу у вигляді емісії або бути єдиним власником, але зменшити темпи зростання. Посилюється інвестиційний ризик – у першому випадку послаблюється контроль за інвестиційними рішеннями ради директорів, а у другому – усе залежить від того, наскільки власник є суттєвим елементом бізнесу. Ринковий ризик на цьому етапі пов'язаний із підтримкою конкурентоспроможності</p>

	свої кошти в інші фінансові інструменти ринку	продукції
Зрілість	Дисперсна система управління корпоративним капіталом. Компанія переходить під контроль професійного менеджменту і зрілої ради директорів	Фінансовий ризик – ризик втрати капіталу – поділяється зі значною кількістю портфельних інвесторів. Проте посилюється ризик втрати платоспроможності. Ринковий ризик – можлива втрата конкурентних переваг. Інноваційні ризики – ризики, пов’язані з відсутністю нових ідей розвитку бізнесу. Управлінська криза – криза втрати команди професіоналів
1	2	3
Криза	Системна криза. Криза системи управління та корпоративного управління в цілому. Згорання бізнесу, розпродаж зайвих активів	Фінансовий ризик – ризик втрати капіталу. Ринковий ризик – ризик втрати конкурентних переваг. Зростання фінансових та інноваційних ризиків, що проявляється в зростанні ризику втрати ліквідності
Примітка. Розроблено автором.		

Ефективна система управління корпоративним капіталом на кожному етапі життєвого циклу розвитку підприємства дозволяє враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін: власників, професійних менеджерів, інвесторів і працівників.

Висновки. Сьогодні можна говорити про те, що корпоративне управління

перебуває на шляху глибокого переосмислення. Відносини між менеджерами і власниками, упровадження корпоративної соціальної відповідальності набувають широкого вивчення і значною мірою впливають на визначення стратегії розвитку корпорації. Проте врахування в управлінні корпорації особливостей управління корпоративним капіталом дозволить створити передумови нарощування ефективності. Як і в управлінні корпорацією, важливого значення набуває розуміння змін, які відбуваються в структурі капіталу, що пов'язані з організаційним розвитком. Тому використання концепції життєвого циклу під час управління корпоративним капіталом дозволяє здійснювати ефективну декомпозицію цілей для структурних підрозділів та розставляти правильно акценти, визначаючи пріоритети в управлінні корпорацією в цілому.

Успішна компанія характеризується можливістю своєчасної нейтралізації ризиків, зменшенням тиску ризиків на ефективність управління корпоративним капіталом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- Бажин И. И. Управление изменениями: компакт-учебник /И. И. Бажин. – Х. : Консум, 2006. – 384 с.
- Vazhin, I.I. (2006), *Management of changes: a tutorial CD [Upravlenye izmeneniyamy: kompakt-uchebnyk]*, Konsum, Kharkiv.
- Матюшенко О. І. Життєвий цикл підприємства: сутність, моделі, оцінка / О. І. Матюшенко // Проблеми економіки. – 2010. – №4. – С. 82–91.
- Matiushenko, O.I. (2010), “ The life cycle of enterprise: essence, models, assessment” [“ Zhittevy tsikl pidpriyemstva: sutnist, modeli, otsinka”], *The problems of Economics*. No. 4, pp. 82-91.
- Ивашковская И. В. Становление корпорации в контексте жизненного цикла организации / И. В. Ивашковская, Г. Н. Константинов, С. Р. Филонович // Российский журнал менеджмента. – 2004. – № 4. – С. 19–34.
- Ivashkovskaya, I.V., Konstantynov, G.N., Filonovich, S.R. (2004), “ The formation of the corporation in the context of the life cycle of the organization” *Russian Management Journal* [“ Stanovleniye

korporatsyi v kontekste zhyznennoho tsikl organizatsyi”], No. 8, pp 19-34.

Дресвянников Д.О. Оптимальна модель життєвого циклу промислового підприємства / Д.О. Дресвянников // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2012. – Вип. 1, т. 2. – С. 130–134

Dresvyannikov, D.O. (2012), “ The optimal model life cycle of industrial enterprise”, *Theoretical and practical aspects of the economy and intellectual property* [“ Optimalna model zhittevogo tsiklu promyslovogo prydyemstva”], Issue 1, Vol. 2, pp. 130-134.

Adizes, I. (1988), *Corporate Lifecycles: How and Why Corporations Grow and Die and What to Do about It*. Prentice-Hall: Englewood Cliffs, N.J., 361 p.

Наливайченко С. П. Життєвий цикл організації та його роль у розвитку підприємства / С. П. Наливайченко, Ю. С. Шагурова // Культура народів Причорномор'я. – 2011. – № 1. – С. 51–54
Nalyvaychenko, S.P., Shagurova, J.S. (2011), “ The life cycle of the organization and its role in the enterprise development”, *Culture of the people Black Sea Coast* [“ Zhittevy tsikl organizatsyi ta yogo rol u rozvytku prydyemstva”], No. 1, pp. 51-54

Широкова Г. В. Модели жизненных циклов организаций: теоретический анализ и эмпирические исследования / Г. В. Широкова, О. Ю. Серова // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2006 – Сер. 8. Вып. 1. – С. 3–27.

Shirokova, G.V., Serova, O.Yu. (2006), “ The life cycle model of organizations: theoretical analysis and empirical research”, *Vestnik University of St. Petersburg Press* [“ Modely zhyzennyh tsiklov organizatsiy: teoreticheskyi analiz i empiricheskyie ssledovaniya]. Series 8, Issue 1, pp. 3-27.

Kondratyuk Yulia Yuriyivna

student of the Department of Economics and Service
Kyiv National University of Technology and Design
(Kyiv, Ukraine)

CORPORATE CAPITAL MANAGEMENT

***Abstract:** the authors studied the features of corporate capital management. Management of corporate capital must be based on a life-cycle businesses. Features of the structure of corporate capital determined for each stage of the life cycle of the corporation. This particular stage is determined by management features. Good governance corporate capital takes into account the interests of all stakeholders at every stage of the life cycle of enterprise development. The owners,*

professional managers, investors and employees are treated as stakeholders.

The control system (managerial influence), organizational development underlying the separation of the individual stages in the life cycle models. The influence of the environment determines the duration of individual stages of the life cycle of the organization. The authors defined criteria for identifying the individual stages of the organization. Manager identifies the stages of the life cycle of the organization to determine the characteristics of the organization and management of its capital structure . The transition from each previous stage to the next is associated with serious organizational changes.

Crises of accompanying the transition to the next phase of development.

Model life cycle provides timely adjustment of management systems, organizational procedures formalizes and systems. Priorities strategic review of the organization at every stage of the life cycle of the organization. The authors combined the theory with the theory of the life cycle management of capital. It provides a methodology of corporate capital that will ensure the implementation of the transformation of the capital structure. This approach will ensure the achievement of strategic objectives management corporation with regard to the stage of the life cycle, in which the corporation.

The authors summarized the peculiarities of organization at different stages of the life cycle and determined the structure of corporate capital in each of them.

The authors determined the risks that accompany characteristics of corporations at every stage of the life cycle. These risks are defined processes that characterize each of the stages and the type of crisis that characterized a particular stage. Management Features corporate capital can create preconditions for increasing efficiency of corporations.

Keywords: *corporate capital, corporate capital structure, the life cycle of the corporation, the elements of the corporate capital.*